

УДК 021.1:002

Рогова Павла Іванівна, кандидат історичних наук, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського

Вараксіна Наталія Володимирівна, зав. відділу науково-технічного забезпечення та впровадження комп'ютерних технологій Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ: РОЛЬ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК У ЙОГО ФОРМУВАННІ

Анотація

Розглянуто стан та основні напрями діяльності ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського й мережі освітянських бібліотек АПН України і МОН України зі створення інформаційного простору держави та наповнення його ресурсами з психолого-педагогічних питань та освіти.

Ключові слова: інформаційний простір, інформаційно-освітні ресурси, сегмент з психолого-педагогічних питань, повнотекстові бази даних, реферативна база даних, інформаційно-комунікаційні технології.

У зв'язку з входженням України у світове співтовариство, реформуванням та модернізацією освіти, все гостріше зростає необхідність розвитку її інформаційного простору, насичення його інформаційними ресурсами, зокрема з психолого-педагогічних питань та освіти, а також створення системи його широкого і грамотного їх використання, що підкреслено Концепцією суспільства знань, розробленою ЮНЕСКО, де викладено чотири найважливіші принципи інформаційного простору:

- свобода слова;
- рівний доступ до освіти;
- загальний і універсальний доступ до інформації, включаючи широке суспільне використання інформації;
- збереження і розвиток культурної різноманітності, включаючи мовне.

Аналіз наукової літератури свідчить, що питанню інформаційного простору присвячено чимало наукових праць зарубіжних та вітчизняних фахівців, зокрема, Т.Берестової [2, 3], В.Брижко [10], Ю.Жука [6], Н.Задорожної [7], С.Зуєва [9], К.Колина [12], В.Костюка [14], Б.Сизова [19], Ю.Трач [20], Я.Шрайберга [22] та ін.

У зв'язку з **актуальністю даного питання** на сучасному етапі розвитку України розглянемо поняття "інформаційний простір". У сучасній законодавчій базі України дане визначення відсутнє. У свою чергу в наукових працях, зокрема вищезазначених фахівців, є визначення цієї дефініції [2, 3, 4, 5, 10, 14], хоча єдиного розуміння немає.

Ми погоджуємося з визначенням В.Брижка, що **"інформаційний простір (національний)** – інформаційне середовище, в якому здійснюються інформаційні процеси та інформаційні відносини щодо створення, збирання, відображення, реєстрації, накопичення, збереження, захисту й поширенню інформації, інформаційних продуктів та інформаційних ресурсів, на яке розповсюджується юрисдикція держави" [10].

Сучасний інформаційний простір вимагає формування принципово нової моделі користувача, орієнтованого на роботу зі знаннями, що обґрунтував у своїй науковій праці Ю.Жук, запропонувавши таку модель [6].

Також для формування інформаційного простору держави необхідна цілеспрямована інформаційна політика. Впродовж останніх 15 років в Україні вийшли документи, які певною мірою сприяли формуванню її інформаційного простору. Це, зокрема, Закони України "Про інформацію" (1992), "Про Національну програму інформатизації" (1998), "Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" (2007) [15] та ін.

У Законі України "Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" підкреслено, що ступінь створення інформаційного суспільства в Україні в порівнянні з світовими тенденціями недостатній [15,с. 10]. Визначено, що на сучасному етапі пріоритетним напрямом розвитку інформаційного суспільства в Україні є сприяння кожній людині широко використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) для створювання інформації і знань, впровадження ІКТ в діяльність бібліотек, архівів, музеїв. Також рекомендовано здійснювати інформаційну політику на базі бібліотек різних типів і видів.

Метою статті є аналіз діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В.О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського) й бібліотек різних видів освітньої мережі АПН та МОН України як сучасних інформаційних центрів та визначення їх першочергових напрямів зі створення сегменту з психолого-педагогічних питань й освіти, що є вагомою складовою інформаційного простору держави та розширення доступу до нього.

Адже, як зазначає Б. Сизов "інформаційно-освітні ресурси – це стратегічні ресурси інформаційного простору, які являють собою сукупність науково-педагогічної, навчально-методичної, хрестоматійної, нормативно-технічної і інструктивної інформації, до якої забезпечений доступ користувачів, диференційований щодо ролі і місця учасника освітнього процесу, а також можливість використання інформаційного ресурсу відповідно до особистісних інформаційних потреб користувача" [19].

У зв'язку з актуальністю даної проблеми Академія педагогічних наук України (АПН України) та ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського як її структурна складова чималу увагу приділяють втіленню ІКТ в роботу та у діяльність книгозбірень освітянської мережі МОН та АПН України, а саме: педагогічних та навчально-педагогічних, які на всіх етапах розвитку суспільства були й є невід'ємною і вагомою його складовою, і які на жаль, з об'єктивних причин нині поволі включаються в створення інформаційно-освітнього простору держави. Аналіз комп'ютеризації бібліотек мережі, проведений ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у кінці 2007 р. у межах науково-дослідної роботи "Теоретичні засади створення всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань психолого-педагогічної науки і освіти на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О.Сухомлинського" (наук. керівник канд. іст. наук П.І. Рогова), дав можливість зробити такі висновки: у 2007 р. тільки 50% бібліотек вищих навчальних закладів (ВНЗ) України III – IV р. а. педагогічного та інженерно-педагогічного профілю та бібліотек Інститутів післядипломної педагогічної освіти (ІППО) створили локальну комп'ютерну мережу з виходом в Інтернет, 60% – автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи, 30% цих бібліотек мають необхідну кількість персональних комп'ютерів. Бібліотеки наукових установ АПН України, крім ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського та бібліотеки ЦППО АПН України, – не комп'ютеризовані. З 20 тис. шкільних бібліотек України тільки 6% мають ІКТ.

Необхідно відзначити, що освітня функція властива всім типам і видам бібліотек, але у педагогічних вона є провідною, визначаючи їх цілі і завдання, а також тип як спеціальних. З огляду на об'єктивні історичні причини педагогічні бібліотеки України у період радянської влади не були чітко визначені як спеціальні, і тому не мали свого галузевого республіканського інформаційно-методичного і координаційного центру, не були об'єднані в галузеву мережу. З вищевикладених причин в областях не створювалися обласні науково-педагогічні бібліотеки як спеціальні інформаційні центри, відсутність яких відчувається сьогодні особливо гостро. Науково-педагогічних бібліотек обласного рівня в Україні сьогодні тільки дві – Миколаївська міська науково-педагогічна і Львівська обласна науково-педагогічна бібліотеки. Окреслене вище позначилося не тільки на формуванні мережі та її структурі, а і на створенні всеукраїнського галузевого ресурсу з психолого-педагогічних питань педагогічних й навчально-педагогічних бібліотек як в традиційної, так і в електронної формі, системній інформаційній діяльності щодо забезпечення розвитку вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики, та їх матеріально-технічному стані, рівні динаміки.

Не дивлячись на те, що ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського всього існує 9 років, розпочавши свою діяльність з "чистого аркуша", на сьогодні вона утвердилася як сучасний академічний науково-інформаційний центр АПН України, координаційний науково-методичний центр педагогічних і навчально-педагогічних бібліотек освітянської мережі МОН України і АПН України, пріоритетними напрямами якої є наступне:

- актуалізація діяльності педагогічних та навчально-педагогічних бібліотек України як спеціальних;
- активізація об'єднання педагогічних та навчально-педагогічних бібліотек в єдину галузеву мережу АПН України і МОН України на чолі з ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського;
- формування всеукраїнського галузевого ресурсу як складової інформаційного простору держави на базі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у традиційній та електронній формі;
- створення системи інформаційного забезпечення розвитку вітчизняної педагогічної науки і освіти як первинними, так і вторинними документами (бібліографічними, реферативними, оглядово-аналітичними) в традиційному і електронному вигляді;
- трансформація бібліотек освітянської мережі в сучасні галузеві інформаційні центри;
- розвиток системи підготовки та перепідготовки фахівців для бібліотек мережі освіти, підвищення їх кваліфікації з використанням інноваційних технологій.

Усе зазначене вище буде впливати на формування інформаційного простору держави, зокрема, створення його важливого сегменту – ресурсу з психолого-педагогічних питань.

Науково-дослідна робота (НДР) – одна з головних функцій ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Тому, розробляючи наукові проекти з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства й книгознавства, поєднуючи у своїй роботі наукові досягнення і кращий практичний досвід бібліотек України й зарубіжжя, провідними фахівцями бібліотеки були сформовані наукові, науково-методичні й організаційні основи діяльності ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського та бібліотек освітянської мережі, розроблені: "Положення про мережу освітянських бібліотек АПН України та МОН України" [16], Концепція розвитку ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, Концепція інформатизації бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів [13], три етапи комп'ютеризації мережі освітянських бібліотек [1],

які в період недостатнього фінансування бібліотек та неналежної уваги держави до їх розвитку, дали можливість зробити інноваційні кроки в їх становленні як сучасних інформаційних центрів. Також у межах своїх НДР фахівцями ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського сформовано стратегічні напрями діяльності бібліотек освітянської мережі України.

Практичним впровадженням зазначеного вище є діяльність самої ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського як сучасного всеукраїнського галузевого науково-інформаційного центру, розвиток її наукового потенціалу та матеріально-технічної бази.

Якщо в 2003 р. у ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського був всього один комп'ютер, подарований українською діаспорою, і проведений Інтернет, то в 2008 р. комп'ютерний парк бібліотеки становить 50 машин, 3 сканери, 12 принтерів, 2 великих копіювальних апаратів, прокладена локальна мережа.

З 2003 р. бібліотека була підключена до Інтернету. Не маючи своїх електронних ресурсів, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського з 2006 р. почала надавати своїм читачам доступ до інформаційних ресурсів України і зарубіжжя через медіацентр, на базі якого в 2007 р. був відкритий Ресурсний освітньо-інформаційний центр. В структурі центру сьогодні працює 9 АРМ, його відвідують різні категорії користувачів бібліотеки, а саме – професорсько-викладацький склад, наукові співробітники АПН України, вчителі, студенти, інші відвідувачі, які складають значну частину користувачів бібліотеки. З метою створення доступу до зарубіжних повнотекстових ресурсів за Угодою про співпрацю між АПН України і Британською Радою в Україні в ресурсному освітньо-інформаційному центрі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського користувачам надається доступ до електронних повнотекстових ресурсів Британії, а саме – до понад 1 тис. статей з періодичних журналів і газет, 8,5 тис. книг з питань освіти, інноваційних технологій в бізнесі, маркетингу, економіці, медицині, науці, соціології, а також надано доступ до повнотекстових документів з питань філософії, релігії, економіки і фінансів тощо. Крім того, центр має в своєму розпорядженні електронні програми для вивчення англійської мови, розрахованої на користувачів різного віку (від учнів середньої школи до дорослих), які теж подаровані Британською Радою в Україні. У 2003 р. у ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського був створений веб-сайт, структура якого з кожним роком удосконалювалась. У 2008 р. він трансформувався у веб-портал, на якому представлена різнобічна діяльність ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського як науково-дослідного, науково-інформаційного і науково-методичного центру бібліотек освітянської мережі і через який віддаленим користувачам наданий доступ до інформаційних первинних та вторинних ресурсів

ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського в електронній формі. Навігатор сайтів в Інтернеті з питань педагогіки й освіти, розміщений на веб-порталі бібліотеки, містить 375 посилань, які регулярно оновлюються і доповнюються [18]. За даними статистики на веб-портал бібліотеки щодня надходить понад 300 запитів з різних міст України і світу.

Крім загальних відомостей про бібліотеку, інформаційно-аналітичних й методичних матеріалів на порталі розташовані різні види інформаційно-електронних ресурсів ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського:

- **Електронний каталог (ЕК) ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського**, який почав створюватися з 2004 р. в програмі MARK-SQL, з 2006 р. – створюється в АБІС Ірбіс-32, що складається з 2-х баз даних: "**Книги**", де відображені книги, автореферати дисертацій, дисертації та інші документи, що надходять в бібліотеку в традиційному та електронному вигляді, і "**Періодика**", в якій розкривається зміст періодичних видань, в першу чергу, галузевих, України, Росії й інших країн. Доступ до ЕК наданий видаленим користувачам через веб-портал з 2007 р. На 01.09.08 р. ЕК містить понад 30 тис. бібліографічних записів.

- **Повнотекстова база даних ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського (639 док.) складається з:**

- документів психолого-педагогічного й історико-культурного напрямку ХІХ – поч. ХХ ст. (1850-1917 рр.), що оцифровуються з 2006 р. в рамках державної програми по збереженню і функціонуванню наукових об'єктів, які становлять національне надбання України, фірмою PIRIT SYSTEMS на книжковому сканері ATIZ Book Drive і тимчасово доступні читачам тільки в локальній мережі бібліотеки в pdf-форматі;

- дисертацій і авторефератів дисертацій – (близько 100 док.), які передаються бібліотеці ученими і доступні для читачів тільки в локальній мережі бібліотеки;

- праць видатного українського педагога В.О. Сухомлинського, ім'я якого носить бібліотека – (83 док.), до яких вже наданий доступ видаленим користувачам через веб-портал бібліотеки;

- вторинної продукції ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського (бібліографічні покажчики з актуальних психолого-педагогічних питань) понад 50 док., якими можуть користуватися і видалені користувачі через веб-портал бібліотеки;

- З 2006 р. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського спільно з Національною бібліотекою України ім. В.І. Вернадського створює електронну загальнодержавну реферативну базу даних "**Україніка наукова**", готуючи для неї реферати з психолого-педагогічних питань, які друкуються у її паперовому варіанті в УРЖ "Джерело", Сер. 3. "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво".

- З 2007 р. на веб-порталі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського формується галузева реферативна база даних з актуальних психолого-педагогічних питань, яка на 01.09.08 р. налічує понад 1 тис. рефератів і до якої мають доступ віддалені користувачі. З метою її розширення і поглиблення з 2008 р. вперше в створенні цієї бази братимуть участь бібліотеки вузів III – IV р.а. педагогічного та інженерно-педагогічного профілю, завданням яких є популяризація наукових досягнень своїх вузів. Така робота виконуватиметься у межах НДР ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського " Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України" (наук. керівник – канд. іст. наук Яценко О.М.) [2008-2011 рр.].

Як галузевий всеукраїнський інформаційний центр ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського приділяє велику увагу популяризації досягнень видатних діячів педагогічної науки та освіти, прагнучи зробити доступною інформацію про їх життя, діяльність та творчу спадщину не тільки в традиційному, а і в електронному вигляді. З цією метою з 2008 р. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського спільно з Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського на її порталі, створюють меморіальну мережеву бібліотеку **«Наукова спадщина України»**, мета якої – інформування суспільства про діяльність українських учених, що внесли вагомий внесок у розвиток вітчизняної і світової науки.

На власному порталі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського з 2008 р. почала формувати електронний інформаційно-бібліографічний ресурс **«Видатні педагоги України та світу»**, де формується інформація про видатних педагогів. Структура інформаційного ресурсу про вчених така: біографія, бібліографія праць вченого, список публікацій про нього, повні тексти найбільш значущих його творів, а також матеріали, що висвітлюють втілення ідей видатних педагогів у навчально-виховний процес закладів освіти, відомості про їх вшанування в сучасній Україні, фотодокументи тощо. Перший блок даного ресурсу присвячений В.О. Сухомлинському – видатному педагогу-гуманісту ХХ ст., Герою Соціалістичної Праці, вчителю-новатору, директору Павлівської школи, дитячому письменнику, 90-річчя якого широко відзначалося громадськістю у вересні 2008 р. До участі у проекті "Видатні педагоги України та світу" запрошені вітчизняні організації, установи, заклади, бібліотеки, які носять імена відомих педагогів і просвітителів. Ресурс буде постійно поповнюватися.

Інформаційно-довідкове обслуговування читачів у приміщенні бібліотеки з використанням як власних електронних інформаційно-освітніх ресурсів, так й інших книгозбірень, є одним із важливих напрямків діяльності ДНПБ України

ім. В.О. Сухомлинського та бібліотек мережі. Такий напрямок розпочато у ДНПБ України з 2007 р. Він здійснюється як у її головному приміщенні, так і через об'єднану віртуальну довідкову службу "**Віртуальна бібліографічна довідка**", яку очолює Національна бібліотека України для дітей. До складу цієї корпорації входять 12 бібліотек різних типів. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського задовольняє інформаційні потреби користувачів з психолого-педагогічних питань, які надходять з усієї України.

Отже, не дивлячись на складний період становлення і свій "молодий вік", колектив ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського активно працює над формуванням сегменту з психолого-педагогічних питань у інформаційному просторі держави.

Одним із вагомих завдань ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського як головної бібліотеки мережі освітянських книгозбірень АПН та МОН України на сучасному етапі є реформування і модернізація бібліотек даної мережі, яка налічує близько 22-х тисяч педагогічних і навчально-педагогічних книгозбірень, актуалізація їх цілей і завдань, впровадження ІКТ в їх роботу, координація і кооперація їх діяльності щодо формування повноцінного галузевого ресурсу як на традиційних, так і електронних носіях інформації, як на їх базі, так і на базі порталу ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, системне інформаційне забезпечення вітчизняної педагогічної науки і практики.

Враховуючи зростання ролі і значення освітянських бібліотек як важливої складової інформаційного забезпечення вітчизняної педагогічної науки і освіти, якісної підготовки фахівців, Колегія Міністерства освіти і науки України у листопаді 2007 р. прийняла рішення щодо активізації формування інформаційних ресурсів у даних книгозбірнях і створення корпоративного каталогу бібліотек освітянської мережі на базі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського [11]. Це ж зазначено у "Програмі спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України на 2008-2010 роки".

І це логічно, адже інформаційне забезпечення розвитку педагогічної науки і освіти в суспільстві знань, перш за все, пов'язано з бібліотеками, які діють у закладах освіти і головною метою яких є інформаційна підтримка наукових досліджень та навчально-виховного процесу у даних закладах.

Чи готові сьогодні бібліотеки освітянської мережі створити повноцінний галузевий корпоративний ресурс, що стане інформаційною основою науково-дослідної роботи та навчально-виховного процесу в закладах освіти? Чи надають сьогодні бібліотеки галузі науковцю, викладачу, вчителю якомога повний доступ до вітчизняних і світових інформаційних ресурсів? Чи відповідають фонди бібліотек

освітянської галузі запитам читачів?

Аналіз діяльності освітянських бібліотек дав підстави до таких висновків: ці бібліотеки не повноцінно комплектуються науковими вітчизняними виданнями; у них майже відсутня передплата наукових видань зарубіжних країн; більшість педагогічних бібліотек України не передплачує УРЖ "Джерело" – одне із вагомих реферативних документів. Не зважаючи на низку заходів на різних рівнях щодо організації доступу до світових електронних ресурсів (європейський проект INTAS «Доступ до електронних журналів для вчених нових незалежних держав» – видавництв EBSCO, Springer, Elsevier та ін.), більшість українських вчених-педагогів не мають можливості одержати таку інформацію у бібліотеках галузі; відсутня системна робота щодо формування об'єднаного інформаційного галузевого ресурсу з психолого-педагогічних питань; у провідних бібліотеках галузі не повноцінно створюється вторинна інформація з психолого-педагогічних питань.

Для вирішенні цих питань ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського в межах своїх НДР розробляє відповідну наукову, науково-методичну та організаційну роботу, посилює координацію і кооперацію між бібліотеками галузі, здійснює послідовну і поглиблену роботу з кожним видом бібліотек мережі шляхом:

1. здійснення науково-дослідної діяльності з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства, яка впливає на удосконалення роботи бібліотек мережі та формування їх позитивного іміджу;
2. підготовки інструктивних та аналітичних документів, методичних рекомендацій;
3. розробки аналізу планово-звітної документації всіх видів бібліотек мережі, крім шкільних, друкування численних публікацій фахівців ДНПБ України, в яких висвітлюються результати роботи бібліотек мережі, що націлюють і активізують ці бібліотеки до оновлення і модернізації своєї діяльності [1, 8, 18, 21];
4. організації конференцій, семінарів, круглих столів тощо з проблемних питань роботи бібліотек мережі;
5. здійснення виїздів на місця з метою вивчення досвіду роботи бібліотек та надання їм методичної допомоги;
6. участі у заходах, що організовують АПН України, МОН України, АБУ й національні та державні бібліотеки України та зарубіжжя;
7. видання професійно-виробничої газети "Шкільна бібліотека плюс".

У зв'язку з зазначеним вище та згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України щодо виконання завдань, передбачених Законом України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" [17], АПН України

(в цьому брала участь і ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського) розробила і направила до Кабінету Міністрів України заходи щодо розвитку інформаційного простору в державі та наповнення його первинними та вторинними ресурсами з психолого-педагогічних питань та освіти. Також ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського визначила стратегію діяльності бібліотек освітянської мережі на найближчі роки, яку вона системно втілює як в своїй науково-дослідній, так і практичній діяльності, а саме:

- розроблення наукових, науково-методичних та організаційних засад щодо формування корпоративного електронного ресурсу на базі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського та в бібліотеках галузі, що включає в себе бази даних (бібліографічні, реферативні та повнотекстові), електронні бібліотеки, депозитарії та наукові портали, завдяки чому бібліотеки освітянської мережі будуть надавати науковцям і практикам галузі доступ до широкого спектру інформаційних ресурсів і послуг через Інтернет, МБА й електронну доставку документів, а в кінцевому результаті – ці бібліотеки стануть інтерактивними центрами інформаційної підтримки науково-освітніх процесів в Україні;
- спільна робота ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського та бібліотек ВНЗ III – IV р. а. педагогічного та інженерно-педагогічного профілю щодо підготовки реферативної інформації з психолого-педагогічних питань, яка має висвітлювати розвиток педагогічної науки і освіти в регіонах з подальшим її відображенням в загальнодержавній електронній базі "Україніка наукова" та в галузевій реферативній базі на порталі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського;
- посилення координації та кооперації провідних бібліотек освітянської галузі у підготовці бібліографічної продукції з актуальних психолого-педагогічних питань та оприлюднення її на порталі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, а також на власних веб-сайтах бібліотек;
- підвищення кваліфікації бібліотечних працівників освітянської галузі з врахуванням інновацій в цій галузі.

Отже, з огляду на вищезазначене, діяльність ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського та мережі освітянських бібліотек АПН та МОН України є необхідним і стратегічним напрямом щодо формування інформаційного простору нашої держави та його невід'ємного сегменту з психолого-педагогічних питань й освіти, що є важливою складовою і справжньою рушійною силою соціально-економічного, технологічного та освітнього й культурного розвитку сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. *Артемов Ю.І.* Три етапі інформатизації ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського / Юрій Артемов // Історія освітянських бібліотек України: [наук. зб. / АПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. – К.]: Вирій, 2006. – С.124–127.
2. *Берестова Т.Ф.* Информационное пространство библиотеки: понятие и структура / Т.Ф.Берестова // Библиотекосведение. – 2007. – №4. – С.38–43; №5. – С.46–49.
3. *Берестова Т.Ф.* Государственная информационная политика – инструмент обеспечения единства информационного пространства / Научные и технические библиотеки. – 2006. – № 8. – С.15–28.
4. Глоссарий [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.glossary.ru/>. – Загл. с экрана.
5. Единое окно доступа к образовательным ресурсам [Электронный ресурс]: глоссарий. – Режим доступа: http://window.edu.ru/window/glossary?p_gl_id=868. – Загл. с экрана.
6. *Жук Ю.О.* Теоретико-методологічні проблеми формування інформаційного освітнього простору України [Електронний ресурс] / Жук Юрій Олексійович // Інформаційні технології і засоби навчання; Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України. – 2007. – №2. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em3/content/07zuoeei.htm>. – Загол. з екрану.
7. *Задорожна Н.Т.* Принципи Інтернет-технологій як основа формування єдиного освітнього простору [Електронний ресурс] / Задорожна Наталія Тимофеевна, Кузнецова Тетяна Володимирівна, Сотникова Тетяна Ринатівна // Інформаційні технології і засоби навчання; Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України. – 2007. – №3. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em4/content/07zntfee.htm>. – Загол. з екрану.
8. *Здановська В.П.* Бібліотеки інститутів післядипломної педагогічної освіти – центри інформаційної підтримки освіти в регіонах України / В.П. Здановська // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, НАН України. – Київ: [б. в.], 2006. – Вип. 16. – С.52–63. – Бібліогр.: 12 назв.
9. *Зуев С.Э.* Измерения информационного пространства (политики, технологии, возможности) [Электронный ресурс] / С.Э. Зуев // Музей будущего: информационный менеджмент / Сост. А.В.Лебедев. – Режим доступа: <http://www.museum.ru/future/part01/010601.htm>. – Загл. с экрана.

10. Інформаційне суспільство. Дефініції: людина, її права, інформація, інформатика, інформатизація, телекомунікації, інтелектуальна власність, ліцензування, сертифікація, економіка, ринок, юриспруденція / В.М. Брижко, О.М. Кальченко, В.С. Цимбалюк та ін. За ред. докт. юр. наук, проф. Р.А. Калюжного, докт. екон. наук, проф. М.Я. Швеца. – К.: Інтеграл, 2002. – 220 с.

11. Інформаційні ресурси бібліотек вищих навчальних закладів – важлива складова якісної підготовки фахівців: рішення Колегії Міністерства освіти і науки України № 14/1-19 від 22.11.07 // Архів Міністерства освіти і науки України.

12. *Колин К.К.* Человек в информационном обществе: новые задачи для образования, науки и культуры / К.К. Колин // Школьная библиотека. – 2007. – №8. – С.65–71.

13. Концепція інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України / АПН України: ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Авт. кол.: О.В. Сухомлинська (кер.), В.Ю. Биков, П.І. Рогова, Ю.І. Артемов // Освіта України. – 2006. – 17 березня. (№21). – С.6.

14. *Костюк В.Н.* Информация как социальный и экономический ресурс / В.Н. Костюк. – М.: Магистр, 1997. – 48с. – (Общество и проблемы. Проблемы формирования открытого общества в России).

15. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки: Закон України №537-V від 09.01.07 // Офіційний вісник України. – 2007. – №8. – С.9–18.

16. Положення про мережу освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та АПН України // Шкільна бібліотека плюс. – 2003. – Серпень. – №3–4. – С.1–4.

17. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України № 653-р від 15.08.07. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=653-2007-%F0>. – Загол. з екрану.

18. *Рогова П.І.* Науково-дослідна та науково-методична діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського в контексті модернізації освіти в Україні / П.І. Рогова // Вісник Книжкової палати. – 2007. – №11. – С.23–29; №12. – С.32–36.

19. *Сизов Б.Н.* Информационно-образовательные ресурсы ГНПБ им. К.Д. Ушинского: состояние и перспективы развития [Электронный ресурс] / Сизов Б.Н., Макарова Т.С. // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки,

культури, образования и бизнеса: материалы конф. – Электрон. дан. – М.: ГПНТБ, 2005. – 1 электрон. опт. диск.

20. *Трач Ю.* Інформаційне суспільство: генеза та сутність / Юлія Трач // Вісник Книжкової палати. – 2007. – №1. – С.35–38.

21. *Хемчян І.І.* Науково-методичне забезпечення мережі освітянських бібліотек України – важливий напрямок діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В.О. Сухомлинського / І.І. Хемчян // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, НАН України. – Київ: [б. в.], 2006. – Вип.16. – С.63–77. – Бібліогр.: 21 назв.

22. *Шрайберг Я.Л.* Роль библиотек в преобразовании гражданского общества в информационное // Научные и технические библиотеки. – 2000. – №4. – С.83–92.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРОСТРАНСТВО УКРАИНЫ: РОЛЬ БИБЛИОТЕК ОБРАЗОВАНИЯ В ЕГО ФОРМИРОВАНИИ

Роговая П.И., Вараксина Н.В.

Аннотация

Рассмотрены состояние и основные направления деятельности ГНПБ Украины им. В.А. Сухомлинского и сети образовательных библиотек АПН Украины и МОН Украины по созданию информационного пространства страны и наполнению его ресурсами по психолого-педагогическим вопросам и образованию.

Ключевые слова: информационное пространство, информационно-образовательные ресурсы, сегмент по психолого-педагогическим вопросам, полнотекстовые базы данных, реферативная база данных, информационно-коммуникативные технологии

INFORMATIVE SPACE OF UKRAINE: THE ROLE OF THE EDUCATIVE LIBRARIES IN ITS FORMATION

Rohova P., Varaksina N.

Resume

There are considered the main approaches of activity of V.O. Sukhomlynskiy State Scientific Pedagogical Library of Ukraine and networks of educative libraries of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine as well as the Ministry of Education and Science of Ukraine on creating of state informative space and its filling with the resources on psychological and pedagogical questions and education.

Keywords: informative space, informative and educative resources, full-text databases, abstract database